

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Circulară

cătră p. t. membrii ordinari și adhoc
al sinodului protopresbiteral din tractul
Timișorii.

În conformitate cu prescrierile §-lui 51 din Statutul organic, Venerabilul Consistor eparhial din Arad, prin dispozițiunea luată în ședința plenară dela 29 Sept. (12 Oct.) a. c. Nr. 2924/922, m. a. denumit comisar consistorial pentru conducerea actului alegerii de protopresbiter în tractul vacant al Timișorii.

Deci amăsurat §§-lor 15 și 16 din regulamentul pentru procedură la alegerea de protopresbiter, convoc prin aceasta Sinodul protopresbiteral electoral al numitului tract în ședința extraordinară pentru efectuarea alegerii de protopresbiter pe ziua de Marți în 15/28 Noemvrie a. c. la 9 ore înainte de amiazi în sfânta biserică ort. rom. din Timișoara (Fabric), la care ședință cu stimă oficială Te invit pe p. t. Dta, ca pe membrul numitului Sinod protopresbiteral.

Arad, 27 Oct. (9 Noemvrie) 1922.

Mihail Păcățian,
comisar consistorial.

Circulară

cătră toate oficiile protopopești și parohiale de sub jurisdicțiunea Consistorului ort. român din Arad.

Pe urma cercetării mai de aproape a actelor de examene din religiune la școlile primare, Consistorul a ajuns la convingerea, că situația învățământului religios, în genere, ar trebui revizuită și îmbunătățită.

Și până să se ieie măsuri mai în concret în aceasta direcțiune, Consistorul află de bine a lua următoarele dispozițiuni.

I.

Cine să catehizeze? Indubitabil, datoria catehizării îi revine în primul loc parohului, ca păstor sufletesc, după cum s'a spus aceasta și în alte rânduri de până aci.

Acum mai nou, chiar și Guvernul țării, prin Decisiunea ministerială Nr. 68193 (publ. în *Monitorul oficial* Nr. 88 din 24 Iulie 1921 și în *Buletinul oficial* din Cluj, Nr. 2 din 1921) încă fixează aceasta îndatorire. Acolo se prevăd și măsuri disciplinare pentru parohii și administratorii, cari și-ar neglija aceasta datorie.

Când însă preotul este inapt din oarecare motiv, va fi dispensat, iar catehizarea va trece asupra învățătorului școlii, cu autorizarea bisericii.

Deci să nu mai fie preot, capabil de muncă, de acela care să nu-și facă aceasta datorie sfântă și atât de necesară în vremile de azi pline de stricăciune sufletească!

II.

Cum să se facă instrucția catihetică? — Din cele ajunse la cunoștința Consistorului se vede, că în calea unei catehizări ideale stau încă multe greotăți. Dar alătura de aceste greotăți punem cu bucurie faptul îmbucurător, că On. Preoțime se străduiește tot mai mult și tot mai mult la catehizare.

Astfel am avut acum, dintre catiheți 58% preoți, iar restul învățători.

Pe lângă râvna ce o așteptăm, se cere însă dela catiheți în genere, să înlătore mehanismul din învățământul religios. Toată râvna să fie îndreptată într'acolo, ca ființa sufletească a elevilor să se pătrundă de adevărurile re-

ligioase, chiar și dacă — între anumite împrejurări — s'ar exhausta mai puțin material didactic, ci numai scopul moral să fie ajuns în o cât mai mare măsură.

Să se pună preț mare pe usarea creștinească de cartea de rugăciuni, pe cercetarea sf. biserici și ca tineretului să i-se țină exhortare, cât se poate înainte de sf. biserică.

Nu mai puțin să se ia seamă, ca tineretul să fie spoveduit și să se împărtășească regulat de 2 ori la an, în cele două mari posturi.

Peste tot: la oră și în afară de ora de catehizație preoțimea și peste tot catihetii, să facă tot posibilul pentru trezirea și hrănirea cuviincioasă a conștiinței religioase a tineretului școlar.

Nu mai puțin să fie organele noastre cu băgare de seamă la aceea, ca și învățătorii să cerceteze regulat sf. biserică, și ca să li-se facă toate înlesnirile, pentru ca să poată forma și coruri religioase. Aceste lucruri li-se cer, chiar și celor de stat, prin ordinul Nr. 25000/922 Sect. VI. a Onor. Directorat general al Instrucțiunii din Cluj.

III.

Sunt și scăderi de natură externă în calea unei catehizări normale: cercetarea neregulată a școalei din partea elevilor și neaplicarea, din partea autorităților în drept, a măsurilor legale de constrângere la cercetarea regulată a școalei.

Preoțimea să reclame totdeauna luarea acestor măsuri, în înțelegere cu învățătorul școalei. Iar când acele măsuri nu s'ar lua, să se facă arătare Consistorului din caz în caz, spre a interveni noi.

Ori cine este catihetul — preot ori învățător, — va trebui să se facă o inspecție cât mai temeinică a catehizației din partea P. On. Părinți Protopopi, cari vor avea să raporteze Consistorului, de câte ori numai au posibilitatea, despre stările din învățământul religios.

Deosebită grijă să se pună, ca elevii să fie provăzuți din bună vreme cu cărți de religie și de rugăciuni, și comitetele parohiale să deie, ele înseși, oarecari ajutoare bănești pentru înzestrarea școlărilor săraci și buni cu asemenea cărți.

IV.

Dispozițiunile anterioare, mai cu seamă circulara Nr. 2634/906 privitoare la catihizație, precum și cea de sub Nr. 3135/907 cu privire la *conferențele pastorale-catihetice* rămân și pe mai departe în vigoare.

On. Preoțime să se orienteze după ele și mai cu seamă în privința pomenitelor conferențe, pe cari va trebui să le pregătească și îndrume fiecare protopop pentru tractul său, încă din toamna anului curent.

Participarea la ele este obligatoare pentru fiecare preot, chiar și dacă nu este catihet.

Comunele bisericesti vor avea să deie preoților participanți la ele spesele de drum sau căraușie în natură (după împrejurări) și o recompensație sub titlul de diurnă, după starea comunei bisericesti.

Trebuie ca, acum după ce am ajuns la libertate și încâtva la stări ordonate după ravagiile războiului, să ne ocupăm cu toții, de căutarea mijloacelor, prin care s'ar putea ajunge la restaurarea morală atât de necesară.

Iar în privința aceasta, cel mai de căpetenie lucru este și poate fi tocmai purtarea de grije pentru educația religioasă-morală a tineretului școlar.

Arad, din șed. cons. 6/19 Oct. 1922.

Joan J. Papp
Episcop.

† Teodor Papp.

Inregistrăm cu pietate trecerea la cele eterne a profesorului auxiliar dela institutul nostru teologic-pedagogic, *Teodor Papp*, întâmplată la 27 Octomvre n. Inmormântarea lui s'a făcut în 29-lea, petrecut fiind în calea din urmă de către ai săi, de prieteni și elevi, la cimitirul de sus între accentele duioase ale corului semiinarial.

Răposatul de origine din Urvișul Beiușului, s'a născut la 1841 din familie preoțească. A studiat la liceul din *Beiuș* și la teologia din *Arad*. Teolog în anul al treilea a fost tramis ca notar în comuna *Sinitea*, iar de aici la anul 1865 în *Cherechiu*, iar dela anul 1875 funcționa ca notar ales în comuna fruntașă

Comlăuș, până la anul 1897 când a fost pensionat. La institutul nostru diecezan funcționa dela anul 1900, ca profesor de economie.

A avut familie numeroasă, eră tatăl dlui avocat din loc, Dr. Teodor Papp, a fost un bun român, un bun notar comunal; unul dintre cei instituiți încă de prefectul de pie memorie al județului Gheorghe Popa, prin anii șaptezeci, și a fost un foarte zelos și bun dascăl. A coborât în mormânt la vârsta de 82 ani.

La decedarea celor atât de bătrâni părțile de rău se șoptesc numai, totuș la groapa lui s'au auzit glasuri în surdină, răsunând de bătăile inimii. Și de fapt, profesorul Teodor Papp eră o putere, ce cu greu se poate înlocui; carele pe lângă lecțiile de economie, mai îngrija și grădina seminarială, iar dela rășboi încoace și cea a internatului de fete, punând plantații și sămănături de model și înfițând și conducând până la timpul de rășboiu, și o gospodărie rentabilă la seminar, pentru înlesnirea viptului.

Lucrul mânilor lui, al școalei lui practice, elevat de atâtea ori de vizitatorii seminarului, au reflectat și asupra institutului cinstea agilității, laboriosității lui. Activitatea lui conștiințioasă cu care ne-a plătit el pe noi, i-a câștigat respectul și dragostea directorului său, Roman Ciorogar, azi Episcop, i-a încălzit simpatiile colegilor și elevilor, i-a asigurat încrederea superiorității diecezane.

Muncitor neobosit, bătrânul atât de îndrăgit în munca lui, carele, fără să mai iea în seamă vârsta sa, lucră în grădina lui, de zeci de ani, de dimineața până sara, nu mai voia să știe de odihnă. Acum bunul Dumnezeu, din adieră lină, l-a acoperit cu giulgiul de odihnă, de liniște... Odihnească în pace!

*

La înmormântarea lui au rostit cuvinte de despărțire părintele *Eugen Crăciun*, cinstind memoria repositului și mângâind pe cei îndoliați. Din partea profesorilor dela seminar a vorbit *Dr. Iustin I. Suci*, iar din partea elevilor dela teologie *Gheorghe Ținica*, și din partea elevilor dela pedagogie *Vasilie Radu*.

Dăm aici în întregime cuvântarea rostită de profesorul de teologie *Dr. Iustin Suci*:

Jalnici ascultători!

Eră după rânduiala firii, și totuș ne cade dureros nouă, colegilor lui dela institutul teologic-pedagogic, să depunem cununa regrețelor și a jalei noastre pe sicriul celui ce a fost profesorul Teodor Papp.

A căzut dară gorunul cel vechiu, gorunul nostru, dela marginea codrului nostru întinerit! S'a sfârșit bătrânul nostru! S'a stins ca lumina, ce arde până la sfârșit. S'a stins... s'a sfârșit...

Sfârșitul acesta pe dânsul l-a despoiat de amurgurile grele și pustii, pe noi de asfințiturile lui. Cine ca dânsul va mai țineă locul la catedra, la care învăță pe crescători la meseria poporului nostru; cine va mai fi ca dânsul candela de jertfă, fără preț și fără răsplată? Cine încă prietenul nostru de bunătatea, de sinceritatea, de mōdestia lui bătrânească? Cum ne sărutau, într'un semn de rămas bun, razele vieții lui dela asfințit! Mulțumim lui Dumnezeu, că ni l-a dat, că ni l-a ținut atâta timp; pururea amintire pioasă vrednicului bătrân!

..Ajuns la bătrânețe adânci, eră de o hărnicie tinerească, în ușurința, cu care își făcea singurul drum, al datorinței, în regularitatea, cu care își țineă lecțiile, în vioiciunea, cu care lucră cu elevii în școala lui de afară, — se simțea, dacă nu tinerețea lui, dar nebiruita tinerețe a unei epoce mai fericite.

Desi atât de impovorat de ani, avem să-l regretăm cu toții, cei ce avem munca și răspunderea și suferința ei, să regretăm trecerea lui dintre cei vii, a unuia dintre cei din urmă oameni ai unei generații meritoase, a căruia singură ființă aici putea să fie pentru vremea de azi o muștrare și pentru ziua de mâne un indemn.

S'a dus..., s'a dus..., un om de bine, un om de ispravă, notarul comunal, slujitorul poporului său prin 36 ani de mucenicie românească, profesorul de economie prin cei 20 ani din urmă la institutul nostru!

...Iar deacum, veritate fost tovarăș de luptă și de suferință, mutat din grădina ta seminarială în grădinile fără sfârșit ale vieții din mistică Impărăție — de acum înainte nu nu vom mai vedeă fața Ta cu ochii înțelepți și blânzi, dar scânteitori la vederea nedreptății și ușurinții și strălucitori la mijirea și ivirea idealului național, nici vom mai putea strânge mâna Ta, dar păstra-vom în suflet, păstra-vom cu pietate, icoana ta și inspira-ne-vom din ea la muncă spre idealele, cari au fost și scopul tău, spre idealele de progres și cultură neamului și Bisericii, și crucea ta, crucea ta de jertfă, fi-va-ni semn de biruință.

...Resignați în fața gestului ceresc, ce Te-a chemat, I-Ți zicem ultimul adio! Dormi în pace!... Doamne primește sufletului lui!...

Inaugurarea gimnaziului „Sava Brancovici” din B.-Ineu.

Duminecă 9/22 Oct. a. c. s'a serbat în Ineu deschiderea noului gimnaziu „Sava Brancovici”.

Incepând încă de pe timpul când ne-am făcut stăpâni peste acestea ținuturi ideea care preocupa mintea fiecărui factor conducător din aceasta comună, era ca, cu ori și ce preț să se înființeze o școală medie.

Aceasta idee a fost suleată și pertractată primadată în o ședință a sfatului școlii primare în vara anului 1920, cu care ocaziune președintele sfatului școlar Di Trăian Suciul face propunere, ca să se înceapă pentru a putea duce la îndeplinire acest lucru. În urma acesteia atât sfatul școlar cât și întreaga inteligență din loc a făcut chestia de conștiință din aceasta afacere, dând fiecare — după posibilitate și puterile individuale — tot concursul moral și material.

După doi ani de continuă frământare am primit vestea îmbucurătoare din partea autorităților competente, prin care ni-s'a comunicat prealabilă încunoștințare, că acest focular de cultură cu începere de 1 Sept. 1922 să se deschidă.

Noul gimnaziu va purta numele marelui Mitropolit ortodox Sava Brancovici, care a fost fiul acestei comune, și este pus sub conducerea vrednicului protopop Ioan Georgea.

Este adevărat că fieștecare din conducătorii acestei comune își are meritul și o parte oarecare întru realizarea acestui scop, dar munca furniceii au îndeplinit-o P. O. D. protopop I. Georgea și Di primpretor Trăian Suciul, cari cunoscând condițiile de care depindea deschiderea acestei școlii au alergat în dreapta și stânga colectând și câștigând localul și mijloacele materiale necesare. Iar în al doilea rând merită laudă fostul dascăl, iar azi deputat dietal Pavel Dirlea, care împreună cu di. prot. I. Georgea ni-au tălăuit dorințele în fața Ministrului și a altor factori decizatori în această chestie.

Astăzi plini de mângâere stăm în fața unui fapt împlinit. Copii doritori de cultură din Ineu și jur stau deja pe băncile gimnaziului nou, așteptând împărtășirea cunoștințelor conform așteptărilor și împlinirilor de azi.

Serbarea deschiderii a decurs în modul următor:

Dimineața la orele 10 s'a început serviciul divin celebrat de I. Georgea protopop, și de preoții I. Cociuban, Const. Feier și Iustin Monța.

Răspunsurile liturgice le-a dat corul din Arad condus de subvizorul Atanasie Lipovan, care prin executarea preciză a dat dovadă și de această dată, că este magistrul de neîntrecut.

Merită laudă, cinstea și recunoștința a acelor cari ascultându-l i-a înălțat sufletește, procurându-le unele dintre cele mai plăcute momente.

La priceasnă preotul I. Cociuban urcă amvonul și rostește predica ocazională. Relevează trecutul trist pe teren cultural a neamului nostru și scoate la iveală rolul principal ce l-a avut biserica și școala menținând simțul național în masa poporului, nizuind al împărtășii și de o cultură oarecare. Face asemănare foarte potrivită, arătând spre elevi, cum trebuie să se simtă ei azi când pășesc pragul unei școlii românești și cum s'au simțit antecesorii lor...

Aceștia, cea mai mare parte, au crescut în școlii străine, unde erau împărtășii de educație contrară intereselor specifice... Iar lor li-se dă ocaziunea cea mai fericită de a cunoaște neamul din care fac parte, cu tot trecutul lui glorios. Incheie ca umbrele erorilor neamului nostru să vegheze vecinic asupra lor și a generațiilor viitoare, arătându-le calea prin care să devină vrednici urmași a acelor cari au eluptat independența noastră național-culturală.

Din biserică am plecat cu toți la localul gimnaziului, unde s'a celebrat sfințirea apei. Președintele comitetului gimnaziului, Di Trăian Suciul, prezintă publicului toate momentele prin cari s'a putut realiza acest lucru, scoate la iveală necesitatea existenței unei astfel de școlii în aceste locuri, accentuând că dela Arad până la Brad altă școală de acest caracter nu se află. Incheie mulțumind lui Dumnezeu, că ne-a învrednicit a ajunge momentul de a putea da destinației acest focular de cultură.

Di Pavel Dirlea deputat, aduce salutul guvernului și Min. Angheliescu, citește telegrama adresată M. S. Regelui; iar corul întonează „Imnul Regal”.

În urmă la cuvântul P. O. D. Protopop I. Georgea, care în calitate de director provizor preia agendele împreună cu acest post, asigurând părinții copiilor, ca își va da toată silința ca împreună cu ceilalți muncitori să satisfacă așteptărilor.

Bunul Dumnezeu să ajute, ca acest gimnaziu să înainteze și prospereze, spre binele și fericirea neamului românesc.

Un asistent.

Predică

rostită cu ocaziunea inaugurării gimnaziului din Ineu de: Ioan Cociuban preot.

Bucurați-vă împreună cu mine, ca bucuria mea să fie desăvârșită între voi.

Iubiți ascultători!

Cuvinte mai potrivite praznicului de azi, nu ar putea sfânta biserică, acest Sion românesc să vă adreseze azi, când serbează un eveniment de o deosebită importanță cultural-națională. Biserica prăznuște, prin ce rămâne consecventă atitudinii sale și rolului ei

I-a avut și-l are în viață poporul nostru. N'a fost un eveniment în viața neamului fie el de orice categorie, la care să nu fi luat parte. În zilele de bucurie ne chemă la cântare și prăznuire, ear în momente grele ne alină durerile și ne mângăie în suferințe. Este deci foarte natural, ca ea să fie pătrunsă de bucurie și astăzi, când în viața culturală a fiilor ei sufletești, din aceste ținuturi, se înregistrează, înființarea unui nou focular de cultură românească. Se cade, ca în ziua de azi, să îmbrace haină de sărbătoare, căci ea a fost aceea care ca o sentinelă vegheă asupra acestui popor năcăjit, ea a fost aceea mamă care nutrindu-ne sufletește, ne cântă în dulceă limbă ce o vorbim, ea a fost acel comandant suprem, carele în fruntea căpitanilor săi recrutați din școala confesională, fiza ei — a stat ca un zid puternic de apărare în fața dușmanului nostru, care amenința cu peire întreagă ființa noastră națională.

Se cuvine, deci să săltăm și noi împreună cu dânsa și să cunoaștem, ca bucuria ei nu e altceva decât o răsplată binemeritată, pentru o muncă grea de veacuri, săvârșită pe teren cultural-național. Azi se deschide aici un gimnaziu carele va purta numele de: „Sava Brancoviciu.”

Iubiți creștini!

Puterea de existență a unui popor constă în gradul de cultură ce-l are. Cu alte cuvinte, va trăi cu atât mai mult cu cât va năvăra mai mulți cărturari în sânul său. Făcând o reprivire asupra trecutului nostru cultural, primim o concluzie foarte tristă: că în această privință poporul din care facem parte eră pe o treaptă foarte inferioară, mai ales în raport cu limbile apusene. Dar că până în ziua de azi nu am perit, am avut fericirea, că am avut un pronunțat simțământ național, au fost în sânul neamului românesc vrednici urmași ai lui „Decebal cel harnic și a lui Traian cel drept, ce pentru patria lor mamă, au dat cu atâția dușmani piept. Așa a fost Stefan cel mare care la Războieni a sfărmat puterea vrăjmașului Ungur și a Leșilor, Mihai Viteazul care după lupta dela Călugăreni unde înfrânge sumeția păgânului Turc, trece în Ardeal și prin bătălia dela Șelimberg raportată asupra lui Andrei Batori, se face stăpân peste Ardeal intrând în Alba-Iulia ca Domn al tuturor românilor de dincoace de Carpați. După aceasta trecu în țara românească unde bătui pe Movilă prin ce îi succese a înfăptui unirea tuturor Românilor. Durerea poporului Român încă n'a avut sfârșit, el n'a avut fericirea nici după acestea învingeri și sub acest Domn să-și poată vedea de țara și cultura sa. În scurtă vreme Războienii a rămas pentru Români o simplă vale a plângerii, Călugărenii, Șelimbergul și Alba-Iulia niște morminti triști unde zăceau scumpii noștri eroi, cari cereau răzbunare. Intre asifel de împrejurări nu se putea vorbi de un progres în cultură. Dincolo de Carpați continuau luptele între frați, la noi când ca-

tolicii când calvinii voiau a ne trage pe partea lor, și de cultură națională nici pomană. Cine cuteză a se interesă de soartea poporului român de pe acelea vremuri eră fiul pierzării. Pentru neam și legea străbură a suferit aproape moarte de martir vrednicul mitropolit de Alba-Iulia Sava Brancoviciu. născut în această comună, acărui nume îl va purta gimnaziul nou înființat aici. Mulți dintre vrednicii luptători ai acelor timpuri s'au stins, fără ca să-și vadă visul împlinit, fără ca să poată face parte din un popor liber și cult. A trebuit să se nască un Tudor Vladimirescu care provocând revoluția din 1821 alungă din țară fanarioții și ciocoii pria ce apoi se începe în principate o eră nouă, ca un rezultat a acestei epoce ce s'a încăput cu acest Domn Român este unirea principatelor ce se efectuește la anul 1859; războiul pentru neatarnare când în luptele dela Plevna și Grivița Românii sub conducerea strălucitului Domn Carol I. își câștigă loc de cinste între popoarele europeii. De aci cultura în principate ia un cuvânt mai pronunțat fiind sprijinită de inșiși capii încoronati. Școala dincolo de Carpați ia timpul școalelor apusene, și progresa.

În ardeal lucrurile stăteau altcum. Toată grija culturii poporului român se răzima pe umerii bisericii. În anul 1848 izbucnește și aici revoluția condusă de marele erou național Avram Iancu, el scoate bietul român din iobăgie, dacă acest mare român a luptat fără ca să fi primit ce i-s'a promis, dacă martirii naționali Horea Cloșca și Crișan s'au vărsat sângele fără nici un rezultat și fără ca să-și fi ajuns scopul în întregime; un lucru este de netăgăduit, că în urma acestei revoluții i-se deschide și poporului român calea spre lumină și cultură.

În anul 1850 marele metropolit și de pié memorie Andrei Șaguna convoacă primul sinod eparhial în care se discută înființarea mai multor școale și instituții menite de a desvoltă o activitate culturală: se pune bază gimnaziului din Brașov, celui din Brad, se amplifică învățământul, se completează Seminarul teologic și pedagogic menit a da creștere viitorilor luminători ai poporului, să înființeze o tipografie și se scrie mult și toate pentru popor. De aci urmează apoi un timp mai îndelungat de pace sub durata căruia biserica nu înceta a-și aduna fii săi spre a se sfătui asupra mijloacelor de prin cari s'ar putea ajunge la un progres în cultură. De aci provine faptul, că ședințele congreselor național-bisericești și celea ale sinoadelor eparhiale, se ridicau la un nivel înalt prin discuțiunile pline de înțelepciune și prin aducerea hotărârilor referitoare la diferite chestiuni național culturale. Mergeau lucrurile și la noi binișor dacă păgânul de dușman nu se uită cu ochi răi la înaintarea noastră în cultură. El în progresarea noastră își vedea perirea lui. Știau asupritorii noștri, că dacă vrei să stingi viața unui popor, astupă-i numai izvoarele de

lumină și se sfârșește el. Și au pornit cu toată ura lor în contra școalelor confesionale române, ordonând prin lege ca limba de propunere să fie cea a statului. Așa am ajuns, că după 1913 în școalele române abia se mai vorbea românește. S'a pornit o acțiune de stărpire a tot ce a fost românesc pe acestea ținuturi, fără ca acești răuvoitori ai noștri să țină în minte un lucru: că ori și ce acțiune își are recuțiunea.

În sfârșit au sosit și zina de răsplată. Anul 1918 a fost anul libertății, când în toată Europa sunau cuvintele: „Fiecare popor dispune singur de soarta sa.” Conștiința națională era trează în sufletul român. Izbânda triumfală a soldatului român la Mărășești a așezat acest neam în rândul celor mai culte popoare de pe acest continent. Mărășești a fost golgota suferințelor noastre, dar din trupurile eroilor noștri adormiți acolo s'a ridicat falnică Biserica a învierii neamului român. Acest an ni l-a dăruit bunul Părinte în care având unul și același Rege toți românii de pretutindenea împreună să putem primi fructele celea nutritoare ale culturii, în limba mamei noastre.

Astăzi trăim zilele de mărire națională când ne vedem visul moșilor și strămoșilor împlinit și după plinirea acestor vremuri vedem cum cultura aleargă prin sătulețe și târgușoare cerând intrare.

Am fost un popor asuprit dar bunul Dzeu nu ne-a lăsat să perim în întunerecul neștiinței, ear acum greumântul ce-l purtta sfta biserică singură până azi se împarte în două luând și statul din el.

De când ne-am făcut stăpâni pe acestea locuri, cea mai ardență cauză a conducătorilor statului a fost și este înființarea a câtor mai multe școli. Se deschide și la noi deci astăzi o școală medie, un gimnaziu. Când privesc spre aceste tinere vârstare a-le neamului mă cuprind fiori de bucurie pe deoparte, ear pedealta o scarbă. De scarbă pentru că î-mi revine în memorie vremurile osândite, când asemenea acestora am plecat și noi cei trecuți prin școlile regimului vechiu, cu dorul de a ne lumina, și cum la puțin timp ne disgust-am văzând deosebirea mare între celea ce așteptăm să ni se spună și între celea ce ni se predau. Străini ne simțe-am în școală precum străină ne era limba în care ni se cloncănea. Nimic nu era identic cu ființa noastră. Azi îmi saltă inima de bucurie când știu, că acestor vârstari ai neamului li se va vorbi în limba dulce a mamei lor. Cu câtă bucurie vor asculta și vor primi ei cunoștințele ce li se vor predă cari se vor agrava rând pe rând în inima lor. Cu câtă dragoste vor ceti ei faptele mărețe înscrise în istoria neamului lor, a bisericii lor, începând dela Decebal și Traian Ștefan cei Mare și Mihai Viteazul, Sava Brancovici, Tudor Vladimirescu și Avram Iancu, Horea Cloșca, Crișan și Andrei Șaguna. Aceste figuri mărețe ale neamului nostru le vor întimpina această generație și cea vii-

toare în calea lor spre cultură. Iată menirea gimnaziului ce azi se deschide pentru fiii poporului din aceste ținuturi: să facă, ca umbrele mărețe ale acestor zei naționali; să vegheze deapărarea asupra generației viitoare, din cari inspirându-se, să le fie vrednici următori; întru apărarea patriei, neamului și legii strămoșești.

De încheiere rog pe bunul Dzeu, zicându-l:

Doamne Dzeul nostru Ceta ce ne-ai mântuit pre noi din atâtea nevoi, și ne-ai dăruit a ajunge aceste zile de libertate național-culturală, azi când Î-Ți adăcem rugăciune de cerere pentru altarul culturii poporului, ce Ție îl închinăm, păzește-L pre el și pre noi, ca sub stăpânirea Ta fiind păziți pururea mărirea să-Ți înalțăm, Tatălui, Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Deșertăciunea puterii lumesti.

— După A. F. de Lamennais. —

Noi n'avem decât un Tată, care este Dumnezeu și un singur Stăpân, care este Hristos.

Drept aceea, când ni-se va striga de către cei puternici ai lumii acesteia: noi suntem stăpâni voștri, să nu-i credem. Ei sunt slugile noastre și dacă nu se poartă cu dreptate față de noi, sunt tiranii noștri.

Toți oam ni se nasc de o potrivă și nimeni, venind în lume, nu vine cu dreptul de a porunci.

Am văzut în leagăne scumpe copii mici, înfășurați în mătase, strigând și scoțind bale și împrejurul lor bătrâni ingenunchiați, li-se închinau, zicându-le: Domni. Atunci am înțeles toată mișelia omenească. Veți ști că păcatul singur a împărțit pe oameni în stăpâni și slugi, pentru că oamenii în loc să se ju-bească între ei și să se ajute ca frați, au început să se dejmănească unii pe alții și să-și facă rău. Și atunci s'a născut trebuința ca oamenii să-și aleagă dintre ei, unul sau mai mulți, socotiți între cei mai drepti, ca să apere pe cei buni împotriva celor răi și astfel să poată trăi în pace cei slabi și neputincioși.

Și puterea celor aleși era o putere legiuită, căci era însăși puterea lui Dumnezeu și a poporului, cari voesc să domnească dreptatea.

Acestei puteri fiecare în cugetul său curat era dator să i-se supuie.

Dar s'au găsit mulți cari au vrut să domnească cu dela sine putere, ca și cum ei s'ar fi născut stăpâni și ceilalți oameni robii lor. Puterea acestora nu era o putere legiuită, era puterea Diavolului, iar domnia lor era domnia mândriei și a cumpăririi. Și unei astfel de puteri fie care om, în cuget curat este dator a i-se împotrivi, pentru că în cumpăna veșniciei dreptăți, voința popoarelor atârână mai mult decât voința stăpânitorilor, fiindcă popoarele fac pe stăpânitori, nu stăpânitorii pe popoare.

Dumnezeu n'a făcut mădularele oamenilor ca să fie încatușate și zdrobite în fiare și nici sufletele lor ca să fie strivite în robie.

Oamenii toți sunt frați și toți trebuie să fie (uniți) între ei în legea lui Dumnezeu, care este legea dreptății, a milostivirii și a libertății. Fiindcă

fără libertate unirea dintre oameni ar fi întocmai ca unirea între cal și călăreț, ca între biciul stăpânului și pielea robului.

Dacă cineva vă va zice: voi sunteți ai mei, să le răspundeți: ba nu! Noi suntem ai lui Dumnezeu, care este Tatăl nostru, și ai lui Hristos, care este singurul nostru Stăpân.

Preotul Teodor Bălășel.

INFORMAȚIUNI.

Societatea de lectură a studenților dela Institutul teologic ort. român din Arad s'a constituit pentru anul școlar 1922/23 în ziua de 16/29 Octomvrie 1922 sub prezidența dlui Caius Turic profesor, precum urmează: Președinte: Pavel Picu curs III., V. președinte: Ioan Gaiășiu curs III., Secretar: Mircea Anghel curs II., Notar: I. Cornel Popoviciu curs II., Tiberiu Suciș curs I., Cassier: Nicolae Stan curs II., Controlor: Iosif Tisu curs III., Econom: Gheorghe Jurău curs II., Bibliotecar I: Victor Corbu curs III., Bibliotecar II: Gheorghe Cucu curs II., Bibliotecar III: Coriolan Puticiu. In comisia literară: Gheorghe Ținica, Ioan Gaiășiu curs III., Aurel Dan, Ștefan Buzgulescu curs II., Petru Știopin și Constantin Necșulescu curs I. In comisia muzicală: Octavian Doboș curs III., Dimitrie Botău curs II. și Stoian Rusu curs I.

Papa și biserica unită din Ardeal. *Fost-a o intervenție cu prilejul încoronării? D. N. Iorga răspunde afirmativ.* Comențând aprecierile cu caracter de apărare, făcute de ziarul „Unirea” din Blaj cu privire la reaua impresiune provocată de atitudinea clerului unit, cu prilejul Te-Deum-ului dela Alba-Iulia, D. N. Iorga scrie în „Neamul Românesc.”

„Unirea să nu caute a pune la îndoială afirmațiile mele: telegrama dela Roma e un adevăr și un episcop unit însuși mi-a povestit drama luptei contra unui ordin pe care conștiința lui nu voia să-l execute.

Dacă nu dau numele lui, nu e decât din teama de a-l expune răsunării acelor cari nu văd decât confesiunea și uită neamul.

Iar dacă, împreună cu opinia publică am criticat, după dreptul meu, atitudinea neiertată a acestei Biserici care crede că se pot călca în picioare toate datinele unui trecut de atâtea sute de ani, în care s'a păstrat legea lui Ștefan-cel-Mare și a lui Mihai-Viteazul, n'a fost doriința de a vedea dispărând un așezământ religios legat el însuși de mari momente ale culturii noastre, ci de a o vedea și azi acolo unde ar fi dorit-o Gheorghe Șincai și Petru Maior, cari ar iscăli și ei astăzi cuvintele mele.”

Primum spre publicare. *Domnule Redactor!* Subsemnatul inv. la școala conf. gr. ort. rom. din Ghioroc cu onoare vin a Vă încunoștința, că primăria comunală din loc nu respectează legile bisericești; ci în zile de Dumineci și sărbători pe timpul sf. liturgii se țin ședințele consiliului comunal, școlii școlar, licitații de pământuri etc... Ba ce e mai mult fără nici o jenă au introdus un obicei rău, ca și în zi de Duminecă să se țină piața de porci. Din motivele aceste susinșirate se obsearvă absența credincioșilor noștri dela serviciul divin, cari odinioară

cerceau regulat biserica, astăzi la insistența unor domni, poporul se instrăinează cu totul de biserică.

Ca teolog și absolvent a cursului supletor de preoți nu pot admite și a trece cu vederea, ca astfel de oameni să jignească în suverenitatea bisericii noastre ortodoxe.

Să-și însemne bine acei domni, că poporului român i-a ajutat bunul Dumnezeu să fie stăpân peste o așa țară mare, fiindcă până de prezent și-a rezolvat destul de bine problema religiei, însă îndată ce nu se clădește pe temelia credinței creștine, ușor se poate prăbuși, întocmai ca marele imperiu Roman, care nu și-a rezolvat bine problema religiei, prin urmare a trebuit să se prăbușească.

Detestăm și reprobăm purtarea antisticii comunale din Ghioroc, care nu respectează sentimentele creștinilor noștri de acolo, și atragem atenția dlui prefect asupra acestor fapte condamnabile.

Ghioroc, (jud. Arad) la 1 Noemvrie st. n. 1922.

Cu deosebite stimă:

Gheorghe Mihujia, învățător.

CONCURSE.

Nr. Ad. 2129/922.

Pentru deplinirea *catedrei vacante de economie* dela școala normală ort. română din Arad, se publică concurs cu durată de 30 zile.

Dela recurenți se cere: să fie ort. români; să aibă calificația profesorilor similari ai statului; să dovedească aceste calități și studii cu documente originale respective copii dela notar public, prezentând și extras de botez, iar în caz de a mai fi servit și atestat de serviciu.

Beneficiul ce se pune în vedere este cel pentru profesorii similari ai statului.

Cererile, cu toate documentele necesare vor fi a se înainta Consistorului eparhial.

Arad, 18/31 Oct. 1922.

Consistorul ort. român din Arad.

—□—

1—3

Pentru indeplinirea postului de capelan permanent, — sistemizat la parohia protopresviterală din Arad, — prin rezoluțiunea Veneratului Consistor diecezan Ad. Nr. 1203/920, — se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele acestui post sunt:

1. Din cassa epitropiei parohiale anualmint: a) 750 lei, în loc de uzufructul pământului parohial; b) 1200 lei, relut de cvartir; c) 600 lei relut de bir.

2. Dela credincioși:

Din venitul șolar al parohiei prop. generale 1/3 parte.

3. Din cassa orașului Arad 285 lei.

4. Salarul ce se va acorda din partea statului.

Dela recurenți se cere calificatiune prescrișă în concluzul Nr. 84 al sinodului eparhial din 1910, pentru parohii de clasa primă.

Alesul va avea să provadă toate agendele din parohia protopresviterală.

Reflectanții vor trimite recursele lor ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial din Arad, — la oficiul protopopesc din Arad, iar dânsii după prealabila încunoștințare a protopresbiterului se vor prezenta în vre-o Duminică ori sâmbătoare, în sfta biserică din loc, spre a-și arăta desteritățile înaintea credincioșilor.

Comitetul paroh din Arad.

În conțelegere cu *Traian Văftan* m. p. protopop.

—□—

1—3

Nr. 498—922.

Repețit.

Pentru îndeplinirea parohiei gr. ort. rom. Iosași, cu filia Iosașel B. protopopiatul Hălmașului se publică de nou concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție acestuia în „Biserica și Școala“.

Parohia fiind de clasa II. în lipsa de recurenți de calificatiune poftită să admit și recurenți cu calificatiune de cl. III.

Emolumentele sunt:

1. Sesiia paroh. în extensiunea de acum și o grădină paroh. de după care dările publice va avea să le solvească beneficiantul paroh.

2. Birul parohial de fiecare număr de casă cu pământ atât din matră cât și filie câte 30 litri curuz sfârmat.

3. Stolele legale.

4. Casa parohială nu este.

5. Intregirea dotației dela Stat.

Alesul paroh va fi îndătorat să catehizeze la școalele din parohia sa fără alta remunerație.

Reflectanți sunt poftiți a-și înainta în termenul de sus, recursele lor ajustate conform regulamentului și adresate Comitetului parohial. Oficiului protopresbit. gr. ort. rom. al Hălmașului; iar conform §-ului 33. din Regulam. să se prezenteze cu prealabila învoire a protopresbiterului și sub durata concursului, în bisericile din matră și filie spre a cuvânta respective de a oficia sf. Liturghie făcându-se astfel cunoscut poporului.

Comitetul parohial din Iosaș—Iosașel.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar*, ppresbit. tract.

—□—

2—3

Repețit.

Pentru întregirea vacantului post de preot din parohia de clasa III-a Holtmizeș, tractul Buteni, scrie concurs din nou cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesiune parohială, constătătoare din 14 jughere cadastrale, pământ arător, parte fânaș și dreptul de pășune.

2. Birul și 3 Stolele legale.

4. Intregirea dela stat.

Casă parohială nu este.

Alesul e îndătorat a catihiza la școala confesională din loc fără altă remunerație.

Reflectanții au să-și aștearnă petițiile înscrute cu documentele necesare comitetului parohial din Holtmizeș, pe calea oficiului protopresbiterial ortodox român din Buteni, în termenul concursual și să se prezinte într'o Duminică, ori într'o sâmbătoare, în sft. biserică din Holtmizeș, spre a-și arăta desteritatea în celea rituale și în oratorie.

Cei din altă dieceză trebuie să aducă învoirea Preasfinției Sale Domnului Episcop diecezan, spre a li se da voe să reflecteze la aceasta parohie.

Comitetul parohial ort. român din Holtmizeș.

În conțelegere cu: *Florian Roxin* protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa III-a din Bontăști, se publică concurs cu termen de 30 zile.

Dotație: 1. Casa parohială.

2. Sesiie din 24 jugh. parte arător, parte fânaș.

3. Stole legale.

4. Intregire de salar dela Stat.

Preotul va catehiza fără alta dotație la școala conf. când va fi. Va plăti dările publice după sesiie și casa parohială.

Reflectanții să-și înainteze documentele oficiului protopresbiterial din Buteni ținând cont de dispozițiile regulamentului, iar cei din altă dieceză au să dovedească consimțământul Consistorului și respective a Episcopului diecezan de a putea reflecta la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin* protopop.

Duplicate.

Iosif *Bulzan*, născut la 10/22 Aprilie 1888, în comuna Fechetu, jud. Bihor, pierzându-și diploma de învățător eliberată la 24 Dec. 1910 (6 Ian. 1911) sub Nr. 100 P. M. 1910/11, i-s'a estradat duplicat cu data de 1 Sept. 1922, Nr. 613 P. 1921—2, prin ce originalul se declară de anulat.

Ioan *Suciu*, născut la 5 Martie 1899, în comuna Șimand, județul Arad, pierzându-și certificatul de pe clasa III-a a institutului pedagogic (școala normală) ort. rom. din Arad, eliberat la 24 Maiu (6 Iunie) 1919, sub Nr. 238 Eseb. 1919, i-s'a estradat cu data de 1 Sept. 1922, Nr. 1 P. 1922—23 duplicat prin ce originalul se declară de anulat.

*Direcțiunea instif. ped. teol.
ort. rom. din Arad.*

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presei.**